

NALTËMADHNIVE TË TYNE

ZOGUT I. E GERALDINËS

MBRETIT E MBRETNESHËS SË SHQYPTARËVET

PRËSAVE TË LUMNUESHEM TË KOMIT

TË BASHKUEM PER PERJETSIMIN E DINASTIS ZOGISTE

JETË TË GJATË FATBARDHË E TRASHIGIM

PER LUMNIN PERHERË MA TË MADHE TË POPULLIT ARBNUER

U URON PERVUITNIN

« C I R K A »

Vjeti III.

Nr. 44

27 Prill 1938

Çmimi Lek 1.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

BIBLIOTEKA E SHTETIT

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Del të paren e të tretën të diele të setcillit muej

PAJTIMET: Shqypni Perjashta

Per 1 vjetë Fr. ari 4.— 6.—

» 6 muej » 2.20 3.—

Vjeti III. Nr. 44

Shkoder, 27 Prill 1938

Copa 1. Lek

Dikuer e sod

Mbas sa rrethanash të ndryeshme e dam-prûese pat kënë mrrijt me u harrue në mëndy-ren mâ të turpshmen, - e jo per një kohë të shkurtë, - se në breg të Adrjaticut ndollte një popullsi qi ndërohej me u quejt shqyptare.

Mjerisht u qit në harresë ekzistenca e së vjetres Komsí Shqyptare e, me tëne, u qit në harresë edhe Prijsi i sajë i dikuershmi, i Cilli kje Aj qi, jo veç e muer në dorë sündimin e Shqypnís, tu' e pështue prej kthetrave të një pushtimit të huej, por luftoj ngadhnjyes në mprojtje të drejtavet kombtare te popujvet tjerë.

Gjithshka u harrue.; fatkeqsisht edhe të drejtat kombtare e politike të Popullit Shqyptar krejtë në harresë u qitne, sikurse mos të kishin ekzistue kurr. Por Shqyptarët, ndonse e shifshin vedin të harruem e të marrun neper kâmë, vedin nuk e harruen. Shqypitari vijoje gjithnji t' a quejn vedin Shqyptar.

Shqyptarët, edhe psë të lanun mbas doret e të ndryllun prej robënis së huej, nuk e buerne shpresen qi ushqejshin në shpirtë, se edhe per ta, heret a vonë, do të agote një ditë e lumnueshme. Kjo anderr e bukur e plot me madhni qi, porsí vegim, pershkohej neper fantazin e tyne, kish fuqin mrekulluese te j' a sbutte, kohë mbas kohet, injerimin e gjendjes politike në të cillen ndolleshin të robënuem; anderr kjo qi, per zëmbat e tyne të pikllueme e të derptueme, ishte një balshem i kândshem e pagjtues.

E cilla kjé kjo anderr e bukur e Atdhetar-

vet të hershem e, mâ vonë, andrra e ynë? Andrrroshin Shqyparet e hershem e, mbas tyne, andrruem edhe na! Andrrroshin e andrruem me e pá Shqypnín të lijshme e vetë-sünduese e Popullin e sajë të lidhun tok e vllaznisht me shoqi-shojnë per rreth një Fronit Kombtar, kuendoherë gadi per Atme e per Mbret jetë e pasurí me i bâmun flí.

Po, andrrroshin Atdhetarët e hershem e, mbrapa, andrruem edhe na me e pá Shqypnín të ngritne në kâmë kahë e lajmon boten me një formë kategorike, tu' i shkandë një herë e per gjithmonë pluhnin e dhunen e robënis pësë-qind vjetore, se ká një Shqypni e se i hueji, sikurse sündues, nuk mûnd t' a shkelte e nuk mund t' a robnote mâ mbas sodit, sé të birt e sajë do të ishin gadi kuendoherë me j' mprojtë tansin tokxorë me krahnorë të vetë.

Andrruen e andrrueme; per kohës se andrravet i u dha fûnd definitivisht. I dëbuem i hueji prej tokës shqyptare, Shqypitari e quejti vedin zot në vëndin e vet; per sika? Qetsija e pagja qi u andrruene per rreth një Fronit Qi Popullin Shqyptar do t' a drejtote kahë perparimi e gjytetimi prandmuer onden per para se t' u stabilxoishin, deri sa një Zog Shiponjet e muer në dorë trenin e shtetit, tu' e vûe Popullin e vet në udhë të marë giatë një kohës të shkurtë.

Zoga i Shiponjes, qyshë prej moshës enë teper të ré, perherë u orvat me gjith shpirtë per indipendencen kombtare, tuj vûemun në

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI" (2018)
SHKODER

rrezik jetë e gjâ. Populli Shqyptâr, kahë diji t' i çmojnë atdhetarizmin e Tij burrner, vullndetin e hekurit per rregullimin e Shtetit e cilltësijt tjera bujare me të cillat natyra kâ dashtë t' a stolisin, e naltësoj në Fronin e të Madhit Skanderbeg me 1 Shtatuer të vjetit 1928; datë kjo qi kâ per te mbetë e shkrueme me germa arit nder analet e historis kombtare.

Sod prâ kemi një Mbret t' onin, një Mbret i Cilli, permbi gjithshkafen, perkujdeset, si Atë i dashtun, per të miren e per të maren e Popollit të vet, qi sÿet i ka ngulë kahë Aj, tui pritë prej Tij, sikursë i pá-ngishem, perparime të reja si nga pikpamja shoqnore e gjytetnore, ashtu nga pikpamja industrjale e bujqesore.

Prej ditës së gzueshme të 1 Shtatorit 1928 do të kalojshin gadi dhetë vjett perpara se të shkote në vënd një dishirë tjetër i Popullit Shqyptâr: martesë e N. M. së Tij Mbretit fatos të Kombit Shqyptâr. Sod edhe ky dishirë po i plotësohet!

Mbreti i Shqyptarvet, një Vajzes fisnike e lindun prej Shpís së Madhe të Apponyvet, per të cillen historija botnore na flet mjaft giatë, besen po j' a ep e, si bashkë-shorte të veten, po e naltëson në at Fron të shkelxyeshem ndaj të cillin Populli Shqyptâr i ka pështetë shpresat e veta mâ të artat.

Mirë se ardbsh, o Vashë fisnike e së bukres Hungarí! Marë Kombi Shqyptar Ju shikjon me sÿe të knaqun. Gëzohet ç' do Shqyptâr per martesën e Juej e pritne me pá-durim, persé, shka u andrrue tash sá mot, sod po konkretohet.

Eshtnat e Martirvet sod gjëjnë pagjen e

vertetë nder vorreze të veta, persé mirë e shofin se Shqypnija, e formueme m' një Shtet të lirshem e vetë-sûndues, kâ sod një Mbret të fortë e i paraprijmun prej një atdhetarizmit eroik; një Mbret të bashkuem me një Mbretneshë të dëje per me kënë Fati i Tij.

Ju, o Deshmorë të Liris kombtare e shifni kjartas se gjakun qi burrnisht derdhtë mbí eltër të Atdheut, nuk e derdhtë kot. Ideali per të cillin e dhatë jeten, u realixue në të plotin kuptimin e fjalës.

Gëzoju tine, o Shqyptar! Malet t' ueja të thepisuna e shpellat e errshme e të mnershme nuk janë mâ «refugium» kreminelash, por janë shndrrue nder vende shetitjet per turista qi orë e ças na behin prej gjyteteve të hueja të ndryeshme per me i gëzue bukuritë t' ueja me të cillat natyra të kâ stolisun. Sod në Shqypni nuk mbretnon mâ fuqija mizore e pushkës, por mbretnojnë të pá-trandshme Ligja, utija, qetsija e atdhetarizmi.

Të gjith sa jemi Shqyptâr të gëzohena e të lumnohena per kohen e bukur në të cillen kemi pasë fatin e bardhë me e pá Atdhén, jo vetun të lirueme prej praangave të robënis politike, por, shka asht mâ teper, të vûeme per udhë të perparimit e të gjytetnimit, per at udhë, - po e persris, - qi do të na drutojë fillë nga feliçiteti botnuer.

Bâmirsija e Amshueshme reshtë mbí Çiftin Mbretnuer gëzime, liri e ngushllime gjith nduresh!

Shkoder, me 24 Prill 1938

Moc Çoba

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

MBRETNE SHËS

Mâ t' bukur se fluturat
n' livadet shqiptare,
mâ t' ambël se t' ndeshunat
me zânat ajare,
mâ t' dashun se zëmërat
që rrahin tu' u shkri,
kush t' prûni n' Shqipni?

U thaç' besa zânave,
u fola përorë,
se kangën mâ t' bukurën
e ruej për njatë Orë,
që çerdhet e Shqipevet
do t' vîj me i lumnie,
si nanë edhe grue.

Po athue Kastriotëja
s u rujt nëpër male?
E nami i mbretneshavet
a u shue pà një fjale?
A 'i mend se né zëmrvet
s po u kndueka një nanë,
«O bij» tue na thanë?

Po a 'i mend Burrit t' Burravet
me t' qeshunën gojë,
s po ká kush mâ t' ambëlën
fjal' nzitje t' Ja thojë?
Qe Zogu që çerdhevet
u thot': «Sod gëzoni
e 'i nan' dashunoni!

E zgodha lulishtavet,
e zgodha për jue;
jo kot Gjon Huniadi
s u lidh me njat' Krue
kû 'i Zâ shpresvet t' humbuna
u tha: N' Magjarrí
lén Nana për t' rí!»

Kû s' parit Ilirasi
at' tokë e begati,
në Dunën e kçardasit
kah kqyr' nalt Karpati,
brëzniya e Arpadëvet¹⁾
jehon pà ja dá:
«Dhám' Bín tu një Vllá!»

T' rinjallen t' harrüemit
viragenek²⁾ t' Tue,
t' këndojn për Tÿ rishtasi
dashnín që t' ká mblue . . .
E rromkjet ilirase
t' këndojn me haré
mbi çerdhën e ré.

Oh, jo prej bylbylavet
e lules shqiptare,
me lyr' të mjerüeme
n' mergim, vetmitare,
mâ Mjedja edhe Frasheri
vajtim mos t' kerkojnë
lirín kû gëzojnë.

Kû nqiellshit e Zdrypuna
bjen dritë e dashní,
bjen pagí' përmbi t' rrahunat
fushore e malci,
e u siellet kësollavet
kû votra s á shue,
kû á trim edhe grue.

Prej buzvet të geshuna,
prej sÿvet plot dritë,
prej dor' s që n' Panonijë³⁾
hartisht kje goditë
lê t' reshen të dashunat
udh-heqjet amnore
mbi Shqipet arbnoe.

Kjo tok' që prej shqipevet
me gjak u kuqlue,
n' kalimin e gjurmavet
kû t' bijn hapat t' Tue,
me lulet e pastera
plot nÿjesh ta shtrojë,
jo t' kuqe, një mblojë.

Sod zânit t' vjolinavet
e Fushës hungare,
Ti çojau t' pershndetunat
prej çerdhës shqiptare:
ktû zâni i lahutavet
e malet me borë
Të ruejn porsí Orë.

Mbi krye, kû mâ e bukura
ndër parta⁴⁾ t' vajznís,
shkelxëj porsí ftutura
mbi Fush' t' Magjarrís,
kunora mâ e pasuna
e Nuseve Ilire,
ndrit' sod n' xhevahire.

Për Tÿ sod Rozafavet
e Teutavet t' lume
Donikës, Fatozevet,
u kthen jetë e shku' me;
për Tÿ Iekve e Burravet
u shton trimtija,
Tÿ s past' Shqipënia!

A L E S

1) Dnasti Hungare.

2) Viragenek quheshin motit kangë e dashnis.

3) Vendi kû lulëzoi i pari hart magjarr.

4) Parta është një soj djademe që vën varzat hungare deri ditën e martesës.

NALTMADHNIJA E SANË
GERALDINA
MBRETNESHA E SHQIPTARËVET

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

NALTMADHNIJA E RI
ZOC I.
MBRETI I SHQYPTARËVE

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Geraldina âsht e jona

Letas fletët tue i shkundun Prilli
T' ditve t' bukra qi pat ëndë,
Permbi lule t' hieshme dielli
Dishka thotë . . . dishka permëndë . . .
«Gzonju t' lume! se po u prinë
Sot Mbretnesha Geraldinë»

Lulja e bardhë! si njajo bora
Qi mlon malet e Shqypnis,
Kû sot zânat dora dora
Valle kndojnë qi n' veshë t' njerzís
Hova hova i bjen jehona:
«Geraldina âsht e jona».

«Geraldinë mirë se na erdhe,
— Zogjt e shqypes t' thonë n' haré —
Tash pjestare e s' ones çerdhe
Jë o Mbretnesha e jonë e ré»
«Mirë se T' prûni e bardhë prëndvera»
— N' gzim brohrisin fushët e blera. —

Larg shkon jehu, vallja tretë
Permbi male e pertej detit,
Vala valën ka' e pershndetë
Larg diftojnë per nuse të Mbretit,
Nalt mbî ré t' shkojnë vallet t' ona:
«Geraldina âsht e jona»

Geraldinë! t' argjantat gurra
N' gzin: T' pershndesin tu' u shperdà,
N' sá poshtë ulen neper curra
Valle e fej qi n' mal pà prá
Sot po ushtojnë e blegtoresha
N' gzim t' pershndetë o e bardhë Mbretnesha.

Permbi lule kûr bylbyli
Me shum mállë kangen pertrinë,
Shpesh do fjalë vetem zymyli
Zogut t' vogel po i a ndinë
Kur mënë zhurma n' kopshtë te e vona:
«Geraldina âsht e jona»

Erdh dallnysha si perhera,
Erdh ner né, por dishka tjetër
Çka s' kish ndi n' tjerat prëndvera
Tash po e ndinë, e n' çerdhe t' vjetër
Má me gzim n' flutrim drejtohet,
Kanga e sajë nalt ambel çohet

Sà me gzim vashat shqyptare
Kûr n' lulishtë lule kerkomë,
Lule t' bukra t' tokës amtare
Qi po çilin, po lulzojnë,
Thonë: perherë tash me këndë donë:
«Geraldina âsht e jona»

Tu' lexue himnin "Mbi ndertesë të Kishës brî Rozafet,, të Shkelqesís së Tij Dr. Kolë Thaçit

Shkelqësín e Tij Dr. Kolë Thaçin e njoftim vetun si njeri shtetit i drejtë dhe i censhem qi mund të bihet si shembull, por si poet «klasik», ashtu si e meriton, fatëkeqësisht nuk e njofim. Kemi vû në oroe se është folë mbî shum shkrimtarë; por permbl ket «mjeshtër» të vargut klasik nuk është bā fjalë. Me shum keqardhje do të shtojmë se profesorat nder shkollat e mesme të Mbreterís, jo veç qi nuk i spiegojnë gjanisht xansavet poezít e këti poeti, por nuk dí a i çekun ndopak. Shkelqesija e Tij Dr. Kolë Thaçi, - e e tham pá droje gabimi - ká nji vlerë poetike sá mund të rrinë baras me poetët mât të mirë të Mbretenís s'onë.

Ká sá kohë qi mbatem të shkruiej ndoj send mbi hymnin qi Shkelqesija e Tij Dr. Kolë Thaçi ká pasë shtypë me 25 Majë 1917, por friga mos të ishe teper i pá afët në interpretim të mendimeve të larta të tija, më shtyni deri me sod.

Hymni në fjalë, mbas mendimit tim, asht kryevepra e Shkelqesís së Tij Dr. Kolë Thaçit. Inspiracioni asht Tempulli i Marijes, qi gjindet brî kështjellit madheshtuer të Rozafatit. Ky vend shejt e inspiroj poetin të flasin në nji gjuhë *klasike Shqipe* per Atmen t' onë, dikuër robneshë e mandej e lír.

Mbasi me nji hart të bukur Auktori i rresh-ton «per summa capita» mjerimet qi Shqiptarët vuejten nën sundimin otoman, me nji fluturim lirik i siëllet Rozafes tu' i thanë:

*Fol, moj Rozafë, a nuk do të jeshë ti ndoshta
Ma e vjetra qi në krahenuer punët e banorve
I palise kahmot? Fol, se mât koha
E të vshtiravet kaloj tu' u krye burgimi
I së lidhmes Liri . . .*

Nuk munden kurr e kurr këto shprehje me u quejt rektorike: janë perkundra shprehjet e natyrshme qi rrjedhin prej nji shpirti i ndezun në atdhetarizem e i piklluem prej dhimet kahë e pau Atdhën qi psoj vishtirsína të randa e dermuese.

Fol moj Rozafë; por çka me folë?

Këtu vijon Auktori, - tu' akcentue theksen - me i thanë Rozafës qi të flasin per rreth kohës së kalueme; por e shef fare mirë se ajo kohë nuk la trashigim tjeter per veç nji barbarizmit të shemtueshem, mbasi dhunë e kob na çfaqen sá të vëmë kamë në at vend shejt e historik.

* * *

Lirín e Atmes, mbas sá qinda vjettsh Shqiptari e rifitoj, e e rifitoj burrisht me derdhje gjaku. Per ket arrsyje poeti në liriken e vet ká të drejtë të grishin të gjith Shqiptarët me u lutë në at Tempull i vnduem brî atí Kështjell per të cillin nji poet tjeter mât vonë, kështu do të flitte

*E mramja me rá
O e bukra kalá!*

I thrret poeti Shqiptarët me u mledhë n'at vend, por çka

. *Dedë Gjonin*
Mue syni së po m' a shef?

Anmiqt e tokës Shqiptare ket herue të maleve të Verit, ket pionjer të idhës kombëtare per dhé e kan rrxue. Atëher çka ban poeti? Herojit të Troboinës i ven në gojë fjalë kaq të bukra sá tham se lirika e perdornueme në ket rasë nderon, jo veç auktorin, por edhe shqiptarët se kan poeten kaq të lartë.

Jeta Ded Gjonit nuk po shkruimet sá tretë prej të huejit i biri e

. *gjëja*
*E fisit t' em orzi qi në valë anarke
T' Europës pratekat n' e permatë e njitne*

Këto shprehje janë krejtë të pershtatuna per herojt t' onë kombëtar, mbasi të gjith neve e njorim se kush kje aj qi Flamurin Shqiptarë së parit në Shqipni ngrehi. Dedë Gjonit fjalët e Poetit i qindrojnë denjisht në gojë, per Herojt e Troboinës, Bedri Pashës, qi nepermjet të konsullit të Turkís në Podgoricë i flitte 2500 lira turkut, rrogë mujore e nënpunsi djalit, bul qi t' u shporrte idhës kombëtar

ndonsë në ngushtica të mëdhaja, pá plang pá shtëpí, tu' vuetjë dhenave të hueja ndoshta edhe per buk, i gjegji: «M' i thoni Pashës e Mbretit se nuk jam mish qi shitet në krraba të kasa-pit. T' a dije Mbreti se nuk ká aq pare sá me më thye».

* * *

Posë vetinave qi sá çekem qi gjinden në ket vjerrsh kemi me shenjue edhe një vetí tje-ter. Simititudinet janë krejtë të gjalla e me plot ndjesí: taman mbas mendyrës së Manzoni

* * *

Me ket poesí, ku flakrojnë lirika dhe his-

torija, auktori desht edhe me vretjë se njeri nuk duhet të keqperdorin ngallujimet lufta-rake, persë, per në kjoftë se rreth një kohës a të giatë a të shkurtne fuqija njerzore ndritë, kjo ndritë vetun per vullndet hyejnuer. Kuër ky vullndet mungon, fuqija njerzore zhduket e tu' u zhdukë mund të barasohet me ushtimin e topavet qi, kundrejt një forconjes së pá thyeshme, e hjerrë tmeren e vet, ase me vizi-llimin e xhixbillojes qi ep një úritë të rrëjshme e të pá-vlefshme.

Vox nova

F O L K L O R E

Si të gjeshë kokën, veni fesin

(Kallzim populluer)

Kjo fjalë, áshht një ndër ato fjalët e urta që thotë populli. Sikundër çdo fjalë e urtë ka historin e saj, kështu dhe kjo ka këte histori që po e themi má poshtë:

«Një herë erdhi një katundar në qytet për të blemë një fes apo kësulë. Kështu pra me të vajtmen ke tregtari i fesave, i cili i kishte vû-më fesat në radhë, hek qylafen e vet dhe, mba-si e vë poshtë, kërkon ndër fesat e shumtë, të gjejë një që t' i vijë kokës së tij. Mirpo as i s' i vinte. Kap ate, kap këte, por pa dobi, se-pse një i vinte shumë i math e një t' jetër shumë i vogël; kështu që katundari u-bá gati me ikë pa blemë gjá. Por tregtari, njëri i meçëm, merr me një herë fesin e tij, d. m. th. të katundarit blemës, dhe ia vë në kokë tue i thânë: «Po ky a të vjen mirë?» Katundari, me qi i rrinte fare mirë, përgjegji: «Po, ky qenka për mue». Pra sa pare do për këte? Për këte, thotë tregtari, me që áshht má i mirë, due kaq pare (Zinje si ta zini). Dhe katundari, pa e vështroem aspak fesin e tij, i ep paret dhe ikën. Me të arrimen në shtëpí e hoqi fesin, por ç' të sho-fi? . . . Ishte fesi i vjetër; prandaj shpejt vjen në qytet dhe i thot tregtarit se ai i kishte vû në krye fesin e tij të vjetër. Atëhere tregtari përgjigjet: «Kjo kokë kte fes do».

Populli mbasandej e përdorin në shumë mënyra si: *si të gjesh kokën veni fesin, gjeta kokën vuna fesin*, etj. Pra kjo áshht historia e ksaj fjale të urtë.

Ai qi ka mizën në kësulët

(Kallzim populluer)

Një herë një njeriu i kishte humbë një gjá shumë e shtrejtë në një vend dhe s' po e gjinte dot. Atëherë ai s' báni tjetër gjá porse vojt ke kadiu i atij vendi (sepse Kadiun e njifshin të gjithë si njëri tepër të diçëm) dhe iu ankue për shka i kishte ngjamë. Kadiu e pyeti se me cilët kishte pas qenë në ate vend, ku i kishte humb gjája e kushtueshme, dhe ai (ankuesi) i tregoi gjat e gjânë, tue thanë se kishte qenë me disa shokë të tij. Mirë, i thotë Kadiu por që ta gjejmë ate (plaçkën) duhet qi të jenë këtu edhe shokët, prandaj áshht mbeshja qi t' i bëzajmë. Po, i thotë ky, dhe mbas pak kohe i mbelet të gjithë shokët përpara Kadiut. Ka-diu, mbassi erdhën të gjithë, i pyeti se kush e kishte marrë at plaçkën që k'konte ai (an-kuesi); mirpo asnjë nuk u-përgjegj. Atëhere iu tha kadiu: «Ai qi ka mizën në kësulë e ka plaçkën e kushtueshme të tij».

Me një herë ai qi e kishte vjedhë me të vërtetë kap kësulën e tij dhe e hek në mënyrë qi të mos i mbetet atij vjedhja, ndërsa të tje-rët që s' e kishin marrë, nuk e lejtën nga koka. Atëhere i thotë kadiu atij qi i kishte hu-mbë plaçka: «Ai që hoqi kësulën ta ka marrë. Má në fund u-gjind me të vërtetë plaçka e shtrëjt ke ai».

Edhe kjo fjalë e urtë perdoret shumë prej popullit për një njeri qi njifet se ka marrë ose ka bamë ndonji gjá, tue thanë se e ka mizën në kësulët d. m. th. se me të vërtetë ai mund ta ketë bamë ndonji gjá të keqe dhe prandaj áshht i dëshimtë.

Kamer Xherija

Elbasan me 18-IV-1938.

Kû kjeme e kû po shkojmë . . .

Zot. Dr. D. K.

Nuk po mund pritëm pá e folë në shkrim shka pata në mend kúr lexova artikullin t'Uej në Cirken.

E para herë — më shka mbajë mend un — e para herë qi po lexoj me andje një shkrim shqip toskënisht.

S kam shka me bâ, t' i vîjë keq kuej të duen: kam ndodhë injorant, që të thuesh?

E un n' atë tëmen kam pasë bâ bé mos me lexue të perkohshme as fletore qi mos të jën të shkrueme shqip, edhe gegnisht në kjoshin.

E qe Cirka, Cirka shkodrane, Cirka krahinore (të cillen e lexoj veç pse shkruen shqip) po më bân sod perdhuni të lexoj një shkrim toskënisht. Paj mâ, thotë ndokush, me një Dr. perpara ëmënit kush â qi nuk din të shkruiej? E prâ, besa besë, Dr. mjaft po gjinden sod në Shqipni, por shkrime shqip pak fort.

Oh, sâ t' idhtë âsht të mendojmë kohen e lume, kúr jëna në mjerim! (pak ndryshej, por njikështu).

E qe në menden tëme Shqipënia me bij shqipëtarë, e qe gjuha shqipe folë shqip . . . kúr gegë e toskë quheshin ilir, kúr Ilirî quhej që merr prej Karpatit e në kufi helen, kúr mbreti quhej Hÿll, o Bardhë Hÿll, Mollos, Lekë a Pirro . . .

I dëj per këta ëmëna âsht mbreti Zog, por a jemi na shqipëtarët të dëj per të parët tanë?

Po, po: un nuk jam pesimist; faji nuk âsht i yni. Na kemi bâ shum, do të bâjmë edhe mâ. Sidomos në lâmen letrare na perket né, né shkrimtarëvet me u bashkue. Jemi të bashkuem politikisht, ekonomikisht, moralisht; të bashkohemi edhe letrarisht.

Âsht një kushttrim, një kushttrim qi lëshuen që moti shkrimtarët e Shqipënis së ré. Ata e xueren prej asgjâje letratyren tanë. Na e kemi sofren shtrûe: t' i bâjm nderë vedit e tjerëvet.

Sâ e bukur âsht fjala atdhetâr. Toskë e gegë, thomi, jemi të gjith atdhetarë shqipëtarë.

A mund e mendojë kush sâ të bukur kish per të kënë po të mujshim nder shkrime tona

mos me u njohtë a jemi toskë a gegë, por shqipëtarë?

A mund flasi kush per simpatî krahinore (kû e mora këtë fjalë?) kúr n' artikull mos të dallohet shkruesi gegë a toskë? E sod mue cilli toskë kish me më thanë njimij të zezat pse thaçë se per të paren herë e kuptova, e shijova një shkrim toskënisht?

Më vjen keq qi s diç të bâj citata, pse kishe me e gjetë cilli shkrimtar pat thanë se munda i paprâmë, i gjatë e puntuer fiton çdo gjâ.

Por që nevojë âsht per shkrimtar? Këtë a s e dijmë na mirfilli? Do të ja mërrim as?

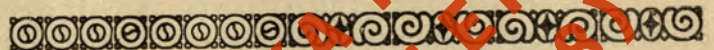
Me një shkrim si t' uejin (kû kjeme) une kam shpresë. Ju keni bâ hapa të mëdhaj në këtë drejtim. më vjen shum keq se pak kush, si toskë si gegë, e kan bâ rrugen t' uej. Më vjen shum keq qi une s diç kû me fillue per të ja mërritë këtë qellimi. Edhe kÿ artikull qi do t' ishte shëmbull, âsht shum larg un e diç, por ju lypi të falun: kam ndodhë i papregatitun.

Një tend ndoshta e keni kuptue: ju lumtë: Qe shka kam dashtë të ju tham.

Një send tjetër ndoshta e kan kuptue të gjith: bashkim, vullndesë. Qe shka dishroj per vedi e per të gjith.

E mos më vëni faj në kje se këtë po due t' i bâj një vërtje vedit e shkrimit t'm: Dreeeq! — kishim me thanë na këtë në Shkoder — kush e di që nieri do të jët qi shkruen. Po ky kënka i zoti fort!

Ales.

Bleni të gjith librit e Z. Salih Nuçkernit

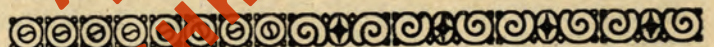
PIKLA T' ARTA HEROIZMI

nga
JETA E MBRETIT DHE E NANES

MBRETËSHË

Qmimi 2 Lëk copa

Perkon vetëm te Z. Ndreka Kaçulini në Shkodër e në Librin «VENUS» në Tiranë.

NJI PRILL

Novelë

I kishte dalë gjumi me njimí kasavete. Por, halli mâ i madh ishte, qi aj, të mos rrëhej n' atë ditë. Prandej, shkonte tue i a persritë vehtes - pa zá - por vijueshëm fjalët: një prill.

I shkreti, ngushtue prej rrethânave të jetës, prej punve të shuma e pak edhe prej disa tjera telashesh, qi i qitëte vedit, si me thanë, pa pasë gjith' aq nevojë, s' i shkonte mëndja kurr per 'i të mirë, per gaz e lojë, sikur shumicës së shokve të tij. E per ket gjâ e dronte fort ditën e parë të prillit, pse perveç mundimevet, qi zakonisht barte, aso dite i u shtojshin edhe do tjera të pa farë shijeje per të. Çka s' i pelqente, ishte jo pse e rrëjshin, por pse u tallshin maudej per do dit me të.

Prandej, mbassi i a mbushi mëndjen vedit, se per at ditë, s' do t' u rrënte aq lehtazi, u çue prej shtrati, priti pak kohë, u lá, u vesh, muer fletoret e nxânësve edhe u nis per shkollë.

* * *

— Kû po shkon Aferditë? . . .

— Po shkoj në shpí, pse klasa e jonë kishte dalë nga herë me shetitë.

— Kaq heret? . . .

— Na ka porositë zojusha ç' dje. Kanë dalë edhe klasët tjera.

Çudí, i a bante aj me vehte. Sot nuk është ditë me dalë. Por, me gjithë ktë, nuk ka se si të kenë marrë bukë me vedi . . . U nis. Sa i u afrue shkollës, pá një tubë fëmijsh dhe aspak s' i shkoj nder mënd, se ç' kishte bisedue me vajzen e vogël. Atëhere, u ndalue e pyti një nxânëse:

— Paskeni këthye prej shetije kaq shpejt?

— Nuk kemi hý mbrëndë fare, zotní, pse akoma s' ka rá zylja.

Aferdita e vogël, një hap mbas tij, tue i ndigjue ato fjalë ja krisi gazit e si pá të keq i tha:

— Asht dita e prillit, zotní . . .

* * *

Sá kishte krye ora e parë e mësimit. Bashkë me fëmij, duel n' oborr. Pak përpara, kishte pasë pá sherbtorin e Inspektorís tue dalë prej shkolle.

— Çka kishte Lorja - pyti njënin prej shokvet.

— Inspektori të kerkon tashti - i a priti aj, me një dukje aspak në gaz. - Ju kerkon per çeshtje kontrolli, pse ka ardhë ligji i ri.

E dinte mirë, pse një ditë përpara kishte bisedue mbi ket gjâ në zyre t' Inspektorís. Nuk ishte prá, çeshtje loje.

— Zoti Drejtuer - u suell prej drejtorit - po shkoj nder këta pesmbëdhjet minuta pushimi . . .

— Mirë, po mos u vono, se ké fëmijt vetëm!

— Erdha! . . . e mandej, u nis nder të katra fill per atje ku e kishin thirrë. Pesë minuta nuk kishin shkue, kur arriu më derë të zyles.

— Loro, a ka kënd zotnija aty? . . .

— Zotnija ka dalë katundeve per inspektim - i u pergjegj Lorja. - Por, mos harró, se sot është 1 prill! . . .

— Po ti, shka bunen pate, qi erdhe në shkollë?

— Me marrë rogen; ka çue fjalë Drejtori i Financës, pse do me mbyllë llogarín e vitit.

Tue blue disa të trume nepër dhambë, por me një ftyrë diçka të nenqeshun - ndoshta. pershtypja e fjalës rrogë - e bâní të nisej.

Lorja, s' mundi të kuptojë gjâ.

Perfund Parkut, pá një grup bull njerzije, një karrocë edhe një gjindar, qi mbante kalin. Ishte larg e s' mund dante, se ç' bahej. Pyti një djalë - një shoket - qi dikur e kishte pasë si nxânës:

— Ç' ka ndodhë, more, atje?

— Ka xânë karroca një fëmij të vogël.

Atëhere, qi dha kambëve tue ndue, se mos ishte ndodhë nxânës shkollës. Arriji ke ajo gjinde. Karroca kishte shkue, por, njerzija vijshiu u u mbledhë gjithnjë e më tepër.

— Çfarë fëmije ka xânë karroca - i tha një gjindar.

— S' ka xânë gjëkafshë . . . - i u pergjegj. - Fjalë per çeshtje rikash! . . .

— Hej! a marrë djalli edhe ket ditë . . . - foli tue alë kryet teposhtë e tue i dhanë kambëve per shkollë.

Damet e ujnave

Tue vrejton Statistiken e damevet të disa katundeve rreth Shkodrës, shifet kuartazi se katundet: Stajkë, Kosmaçë, Ashtë, Bushat, Trush e Melgushë, kanë pasë një dam prej 8000 Fr. ari ma tepër se damet e vjetëve të tjera që ju janë bërë si një send i rregullt në jetën Bujqësore të tyre. Këtë shumë si minimale duket se e shef t' arsyeshme edhe Administrata lokale me ju shpërblye këtyne katundeve; por çështja nuk mbyllet me këtë shumë e me këtë shpërblim të njohurshëm. Duhet që t' i gjindet plaga kryesore e të mbyllet një herë e mirë mbassi këjo bërë më e madhe prej një vjetit në tjetrin.

Si mbas rraportit të teknikve (Hylli i Dritës, Fruer-Marc 1938), u parashifkan 25.000 Fr. ari për ndreqjen e mbylljen e kësaj plage d. m. th. gadi tri herë më shumë se shpërblimi i parapam i këtij vjetit. Pra, në qoftë se kësaj shume të shpërblimit i shtohen edhe 17.000 Fr. ari, atëherë qenka e lehtë mundësija m' e mbyllë këtë varrë: vetëm mjafton dishiri e zelli i veçantë.

Në mbështetje të statistikave, prodhimi i vjetit 1937 i këtyne katundeve për tri bimët kryesore është qenë: *grunë* kuinal 4455, vlefte 84.190 Fr. ari, *misër* kuinal 11.614, vlefte Fr. ari 139.968, *bër* kv. 17.625, vlefte Fr. ari 52.875 = gjithsej Fr. ari 277.033. Pra me 9 %

Shokët e panë së largu e mbassi e kup-tuen se ftyra e tij nuk paraqitëte ndo'j idh-nim të jashtzakonshëm, i dolën përpara, por aj s' i la rasë pyties së tyre, pse i u këputi shkurt:

— S' po më vje keq, pse më rrëjtët, mbassi Lorja më tha, se kishte ardhë për . . .

E nisi me luejtë gishtat; por nuk pat kohë me mbarue fjalën, prejse nuk qe e mundun nga gazi, qi shpërtheu në mes të shokvet . . .

Ishte rrëjtë e më bukur, se kurrë.

Edhe këtë, i a kujtoj një fëmijë, qi ishte ngatrrue ndër kambë të mësuesve:

— Zotni, është dita e rrënave, as? . . .

Mandej, rá kumbona e të gjithë hynë mbrëndë.

T. Gj.

të prodhimit të një vjetit të tri bimëve kryesore, paska mundësi me u shërujë këjo plagë e sikuer të merren para s'ish të gjitha bimët të tjera, vjen vetiut se mundësija vjen tue u lehtësue.

Dami që u tha më nelt, duhet të konsiderohet si dam i jashtë rregullit, i papritun e si një shtesë e dameve të tjera të përvjetshme. Lypcët të thomi se në këtë mënyrë si kanë mësyë ujnën këto vende, dami do të vijë tue u shtue për vjetë e më tepër, do të rriten gjithnjë zallet e kënetat, do të zhbihen shumë bimë, punim 'i tokës do të vishtësohet dhe me këtë edhe frytet e saja si në bimë, është edhe në gjënë e gjallë e deri në shndetin e njerzís saqi në pak vjet t' i shërngojnë me lanë vendet e sipërme një herë e përgjithmonë, të cillat janë qenë ushqimi i të gjithë popullsisë së Prefekturës së Shkodrës tue ushqy bile edhe tregjet e Malit të Zi e shumë tregje të tjera me prodhimet e tyre.

Këjo mbrojtje e këtyne vendeve duhet t' ushtrohet sa ma parë e më mirë tue mos qenë aspak të mëshirshëm kundrejtë punës e përkrahjes që duhet të japin edhe popullsija e këtyne katundevet vetë.

Shkodrani

Shtylla e lexuesave

MARRIM E BOTOJME

Nji ankim

Tash s' kohë qi organet kompetente të Ministrís s' Ekonomís, si gjithkund edhe në Shkoder kanë shvillue një propagandë të haptë pranë pronarëve tokësh edhe bujqëve për të mbjellunit e jonxhës, tuj e pshkëtët dhe më tepër me faktin se Qeverija do t' a d'atë falë faren e sajë. Edhe populli bulk i është gjegjë me plot vullndesë grishjes, e ka l'ivruë, trinë e plehnue tokë në një sasi të mjaftë, tuj i b'at gadi për mbjellje, e s' u p'atëte tjetër veç të mbjellunit e farës për me e lshue në tokë. Edhe më fund edhe fara erdh, nonse mjaft vonë. Por mjafton. S' kishin kalue dy ditë që se ishte fillue m' u d'atë fara, e qe se shumís së madhe të bujqve qi kishin rr'at prej të gjitha

katundeve m' e marrë, tuj u mbeshtetë mbî vertetimet e lshueme prej agjentave bujqësorë qî dishmojshin sasî e dynymve e punimet pregatitse qî kishin bâ bujqit per me mbjellë jonxhen, zyra e Bujqësis së ktûshme u qiti fjalë se fara ishte mbarue edhe i nisi pá gjâ. Kjo mënyrë veprimit e Zyres së Bujqësis së Shkodres âsht faret e pádrejtë edhe ká bâ nji pershtypje shum t' idhtë nder gjith çetat e bujqve, pse detyra e sajë ishte qî sasî e disponueshme të farës t' a dájte në perpjestim nder të gjith ata qî kishin nevojë e qî e vertetojshin ktê me dishmît e agjentave bujqësorë, e jo me ja dhanë të gjith per dy dit vetem disáve, e shumicen mâ të madhen m' e lanë pá gjâ, pá marrë aspak para sýsh ato dishmína.

(Dikush, dikush thotë se ne magazinë ká prap nji sasî, por ruhet per disá të privilegjuem). Kështû ká ndodhë qî shum nder ata qî e kan marr faren nder ditt e para, janë tuj e shitë, mbasi u âsht dhanë nji sasî shum mâ e naltë se u nevojitte, e sot gjënë faren, falë prej Qeverís per me i dhanë ndimë e perparim bujqësis, kah shitet në treg ká 2 lek e 2 $\frac{1}{2}$ kilja, në sá bujqit e vertetë qî kan hjekë mundë e bâ shpenzime të mdhaja per m' e pregatitë token per mbjellje, kan mbetë faret pá gjâ. Ktû dij me kalxue rasen e kryeplakut të katundit të Rrogamit të cillit nuk ju dha *asnji kilo e vetme* farë, sado qî kishte vertetimet e agjentit bujqësuer me marrë per nja 60 dynym tokë të katundit të vet. E posë ktij, nder ata qî dij ûn, mbetne *pâ marrë kurr gjâ* edhe katundet Rrencë, Guri i Zi, Juban, Sheldi. Katunde të tana mbetne pá gjâ, në sá tjerve u teprote edhe me shitë. Por posë ktyne katundeve qî dij ûn, janë edhe shum e shum tjera të cillave s' u âsht dhanë aspak, edhe atyne qî u asht dá, u âsht dhanë vetem disá pak shpijave, në sá shumicës kurr gjâ! Kjo mënyrë procedimit e pá drejtë e Zyres së Bujqësis së Shkodres e ká çue huq krejt propaganden e frytshme qî kanë pasë shvillue me shum dobí agjentat bujqësorë nder bujq per me mbjellë jonxhë, të cillët tash prej ktij veprimit të pádrejtë kanë mbetë faret të demoralizuem e asht friga se nuk do t' u xanë besë mbas kndej këshilleve e premtimeve t' agjentave bujqësorë as nder tjera rasa per sá i perket perparimit të bujqësis, me sá dâm t' ekonomís s' onë mund të kuptohet vetvetiu.

Nuk kuptohet edhe pse Zyra e Bujqësis së Shkodres desht m' e dá faren në qender, tuj bâ me ardhë edhe prej së larga katundarët, të cillët mandej i nisi me duer thát, në sá do t' ishte kënë shum mâ e arsyeshme e racionale

me i a dergue nji sasî farë në perpjestim që do komunës a rajonit bujqësuer, tuj bâ pergjegjës agjentat per të dâmit të gjith atyne qî kishin nevojë. Në ket mënyrë të dâmit do t' ishte bâ sugure mâ drejtësisht tuj mos u lanë shteg ankimeve, edhe bujqit nuk do të kishin bjerrë kot nji kohë të çmueshme.

Prandej ûn i nenshkruemi, tuj interpretue edhe dishirin e të gjith atyne bujqëve qî në ket rasë u lanë krejt mbas doret, do t' i lutem Qeverís qî, mbasi neper veprimin e pádrejtë të Zyres së Bujqësis së ktushme kjo vjetë per mbjellje të jonxhës per shumicen e bujqve shkoj krejt e bjerrun, mos tjeter të merret para syesh ankimi i ynë, qî kështû në nji rasë tjeter prej mirësinave të Qeverís të perfitojnë me drejtësi e në perpjestim të gjith, e jo sikurse ndodhi në ket rasë.

Me nderime

Shkoder, 19. IV. 1938 Gj. S.

(Sh. i R.) *Permbi çashtjen qî flet lexuesi i ynë na kanë ardhë ankime drejtë per drejtë edhe në Redaksi, e prandej i a paraqesim auktoritetit kompetent.*

Nji lutje Drejtorís Spitalit Pergj. ZOG I. në Tiranë

Na ká rá m rasa shpesh herë me shkue e me pá m në Spitalin e P. ZOG I të smuet dhe kemi konstatue nji të mbetë e cilla na duket se duhet të plotsohet.

Për me muejt me vizitue të smuetit në Spital e sidomos ata që janë neper pavione, njeriu âsht i detyruem me shkue n' orë të caktueme që mungon edhe personeli administrativ e pra për me dashtë me pá m nji të smuet dhe që s' ké shkue kurr e as që din se ku ndodhet, duhet pikë s' parit me gjetë infermjeret e pavionet, me i dhanë personelit sherbyes shum informata se kē keken dhe atë herë kush e din a mundet me gjetë i smueti i interesuem.

Për të mos u zgjatë dhe për të mos u shkaktue shprehillime si deri tash, do t' i lutemi Drejtorit të Spitalit Z. Dr. Sabri Teufikut që të lájte gjatë orarit të vizitave nji nëpunës i cillit tue pasur indeksin perpara, të mundet me u dhanë drejtime vizituesave t' interesuem si b. f. numrin e pavionit ose të dhomës, Nr. e administrativ (i cillit duhet të jetë i dukshem prej së largu) që kështu vizitori të drejtohet tek i smuet pa pasë nevojë me pyetë tjeter kend ose me shetë të gjith spitalin.

Le të shpresojmë pra për plotsimin e kësaj të mbete prej Drejtorit Dr. Sabriut.

SHKODRANI

Zojës Prendë

Jo të rrahi mâ derën e zojës Minervë, të hyjneshës së hartevet të bukura e të dijtunívet, t'asajë zoje qi m' i perbuzi lutat me gjith së vetë me një skuthní të pashemer e me fjalë sa mâ të bylmyeta deshta me e mashttrue e me i a mbushun menden sikur t' ishte e jona; u krana⁽¹⁾ me rrëna e kaçarrëna me e zbunue⁽²⁾ e me e fitue për vedi, tue i thanun se mbassi Etruskët e vjeter e paten adhurie si hyjneshë të rrufës e e paten quejtun Mnerfa, e mbassi na me ata bashkë ishim së njaj fisi me Pelasgë, prej vetvedi do të mirej vesht se edhe për në Shqyptarë Mnerfa e atij populli të lashtë do t' ishte hyjneshë e jonë, e mâ teper kur edhe êmni i sajë me êmnin e ynë, *rrufë*, për nga tinglimi, bukur shumë afrohej: argumenta, mbas mendimit s' em, bukur të fortë, por, si u pa, më duelen huq e nuk njiten. Tashti, tue vûmun dorën në zëmer, do të rrfej se nuk ka pasun kurrnji pikë faji, pse kishte pasë marrun vesht shumë bukur se na e steretent e ynë, Illyrët, s' i a kemi vû veshin kurr as hartevet as dijtunívet të saja, pse, si motit si sodit, kemi çue një jetë krejt parake për herë; për mâ zî mandej ajo hyjneshë kishte pasë marrë vesht se ndër në ngjifej e lakmohej shemra e sajë, zoja Prendë, hyjnesha e bukurís e e dashunís e pajtorja e knaqavet e llasavet të hakerrta, qi paten sajue për herë vetit e saja e për të cillat pat qënë e është aq fort e gjakueme⁽³⁾ e e lakmueme.

Tashti, po, kam gjetun një derë se kû me trokllue, ke një hyjneshë verevertë shqyptare si m' a dishmon edhe êmni i sajë *Prendë* e prej të cillit na ka ardhë verbi *me prendue* (pere-ndue), qi d. m. th. me adhurie, me shtozue,⁽⁴⁾

me u dhanun me mish e me shpírt mbas kujt; e pernjimend a nuk thomi qi i atilli át ase e këtilla amë prendon mbas femísh së vet, mbas pjellet së vet? Tashti, po, kam ndeshë më një hyjneshë, qi, motit e sodit, ka trondit botën mbarë e qi ndër në shqyptarë s' i është harrue aspak jo vetem kult, por as êmni sa qi e kemi krishtnuemun për t' a quejtun Shna-Prende, i a kremtojmë ditën me brohorí të madhe e prej soje na ka mbetë, si flitet ndër grá, se *thuku e shtypsi janë trashigimi i Shna-Prendes*.

Ktû po i sillem të Ndertit D. Lazer, qi më ka nderue, tue më thirrun mik, së ket thanë të vjeter, qi e kam degjue prej së njaj plake katundare të rrithevet të Perzerendit, ay ndoshta nuk e merr vesht, mbassi të shumën e jetës së vet e ka kalue jashta rrethit malsuer, t' atij rrethi rrotull të cillit ngjeshet e kernohet⁽⁵⁾ skota⁽⁶⁾ e pister⁽⁷⁾ shqyptare, e pra mos të më merzitet qi t' i a zhvilloj.

Dikur grát shqyptare kremat e lavandat për t' u lye e ngjye, qi sot na vijnë të gatshme prej së jashtmit, i sajojshin vetë. Më një thuk (shtër të vogël druni) futshin një sasi merkurri me pak krypë e, tue i trazue e perzie, merkurri perngjisej⁽⁸⁾ me klor të krypës për të trajtue një farë njyrgu⁽⁹⁾ të bardhë si gelqere, me të cillin zhyteshin e mbyteshin fytyret për t' i dhanun ksajë një të bardhë të rrnyerem: qe mjetet e gravet shqyptare për t' u zikurue e hijeshue. Gjithnji me ket thuk shtypshin gogla, prej së cillash nzirshin ngjyrën e zezë për të ngjyë flokët. Si mund e kuptohet vetvetiu kjo pershkesë⁽¹⁰⁾, kemijore nuk kryhej për të nderue Shna-Prendën e krishtenë, por për t' i

5) Kernue (me e m' u), me ngerthue me ngjisë, me u permbledhë me m' u shtingue me një njaj thalbi.

6) Skotë-a, humsí njëzish a shkasësh së njaj barku; it: *razza*.

7) Pister (i, e), qi është klor i njaj brumi, i njaj gjaje e brumi; qi është krejt i pastër; it: *genuino, puro*.

8) Perngjise (me), me permbledhë dy tri gjana më një; it: *comporre*; fr: *composer*.

9) Njyrgu, një farë bari për t' u lye; it: *unguento*.

10) Pershkesë-a, menyra, sesija se si zen fill, perparon e kryhet një punë; it: *processo*.

1) Krâ (me u), me u perpjeke, me u mundue.

2) Zbunue (me), me maklue, me perkdhelë, me ledhatue, me thirrë me emna qi shqyptojnë dashtuni si *Eja moj njome, moj shujtë!* Me çue peshë ndjesi t' ambla: *Vjerdhat e atij fëmije m' a zbunuen zemren*.

3) Gjakue (me), me dishrue e me lakmue.

4) Shtozue (me), me prendue mbas kujt, me epshue e m' u dhanun me mish e me shpírt mbas kujt, me i u true kujt; frëngisht *se devouer*.

u livyrë⁽¹¹⁾ hyjneshës Prendë të lashtë. Prej kso farë veprimesh për të nderue zojën Prendë, hyjneshën e bukuris e të dashtunís na ka mbetë thana, qi permenda mâ tutjê.

Të gjith Shkodranët e dijnë se ç' donë me thanë *fjalët e lashta, mos fol lashtë*, et. et.; kto thana na tregojnë se dikur nervliteshin⁽¹²⁾ fjalë qi sot marrohem i t' i permendim, ishin fjalë të kultit të zojës Prendë.

Si po shifet, pra, paska pasë të plotë arsyë hyjnesha Minervë me m' i perbuzun lutat e mija; u lutem lezuesvet të mí qi mos të qeshin për n' u kalzofsha se sa poshtë e kemi çue ket hyjneshë hartesh e dijtunísh deri sa me i a nervlitun êmnin, ktu në kryeqytet, si tumar⁽¹³⁾ rrojtoreje! E tashti unë, tue u shporrun rrênash e skuthnîsh, do t' i sillem zojës Prendë qi të m' a njesin dorën e të m' i a shndrisi menden djelménis, e kjo, jam mâ se i harrët, vendimin e em ka për të m' a pritun me krihë hapët e ka me pranue ç' do fjalë t' eme edhe të pa krypë si atë të *tisit*, mjaft qi të besojë se ka dalë prej meje. Æsht të vertetë se vendimi i em çalon e shkjepon moralisht; por sot kush po beftohet⁽¹⁴⁾ e po çan kryet për moral? A nnk jemi tue lezue më një shultinore⁽¹⁵⁾ të kryeqytetit kangët e njaj farë Nezimi nga Berati, tue këndue dylberat e ashikët e të perhapi edhe mâ teper at kob poshtersije e turpnije, at ves mâ të ndytin ndër vese kundra natyre e qi për ndër të lezusvet të mí nuk mund t' a permendi? E pra, edhe për në goftë se vendimi i em i bjen ndesh moralit, s' kam se nga i a dal; mandej a nuk ka pasë thanë dikush se qellimi i shejtnon mjetet? E qellimi i em æsht lulzimi e blerimi i gjuhës s' onë amnore.

11) Livyrë (m' u), me i u lye kujt për mbrapa me miklime e lurtime për t' i a hanger zemren e bãmun per vedi. *M' u livyrë mjaft me ato fjalë t' ambla e të bylmyeta, por kot, nuk mundi me më rrëjtë, pse me një herë i a mora vesht ato skuthnë.*

12) Nervlitë (me), me marre neper dorë një send; it: *adoperare*.

13) Tumar-i, në kohë të vjetra një rrask për me u pruejtun në lufë; ato shkresa e sheje mbi dugajë e ndertesa për ngjofitë e dallue çka punohet e veprhet n' ato; it: *scudo*.

14) Beftue (me u), me u kujdesue për një punë.

15) Shultinë-a, kohë herë mâ e gjatë e herë mâ e shkurtë: *shultina e shinaqarevet*. *Shultinore*, it: *periodico*.

Vendimin e em për t' u kapë me Zojën Prendë e dhashë e po i a kumtoj malit e arb-nit se mbas sodi pajtorja e jonë, e né shqyp-tarvet, ka per të qënë zoja Prendë e nen hije të sajë gjuha shqype do të lulzojë e do të ble-rojë për t' u pasunue me thana e thasha të bu-kura, t' ambla, të kandshme, të hajthme, të dhelatueshme, të spitullueshme,⁽¹⁶⁾ të gliciruesh-me, të kilatshme⁽¹⁷⁾ si bukur i perkojnë njaj populli dhanun mbas knaqash e llasash (I lu-tem të nderti Z. D. Lazrit qi mos të besojë se kjo fjalë e mbramr t' jët së njaj bunîmi me atë të Germanvet, Laster) e n' anë tjetër mandej doket e turnít⁽¹⁸⁾ e jona kanë me bjerrun ash-persín e kin-burnís, për të cillën na ka pasë kandun të levdohemi e të krejtohemi, pse burr-nija æsht një skâj i thatë, qi tregon barbarí e jo qytetní si do të na e dhurojë zoja Prendë.

Tashti i lutem të ndershmit D. Lazer, të cillit aq fort i a paska vrá veshin fjala *tis*, të krâhem t' a lajë vedin e të shfajsohem para bote shqyp-tare. Të paskan thanë se ajo fjalë paska dalë prej meje e sikur e paskam nzjerrë nga verbi *me mertisë*, fjalë turqishte kryekput. Do të dijshtë, lum mik i mirë, se një zâ i zí æsht perhapun për mue, si të fabrikojshem fjalë të reja, neologisme; jo, lum mik i drejtë e i urtë, nuk jam aq i zoti të sendergjoj fjalë të reja, nuk jam Ciceroni, të cillit as ke gishti i ka-mbës nuk mund t' i afrohem e për të cillin Enkiklopedija e madhe franke thotë se kur erth ay mbi tokë, e pat gjetë gjuhën latine porsa kishte pasë dalun nga gjëja barbare. e ay ma-ndej me at vesh të vetin plot harmoní, tue se-ndergjue e trillue fjalë të reja, e naltsou e e çou gjuhën e vet në kulm të zhdrivillimit e të pasunís.

Në vjetë 1935 kam pasë botuemun një fja-lorth fjalesh së rilla; e mirë, fjalën *tis* nuk e gjëjë, për këndrazi në faqe 57 të ktij fja-lorthi gjindet fjala *qipall*, si cillës i kam pasë dhanun të veshtesa I. *berarak, perperr, ba-bû* (pënsina mthologjije së njaj spjeker⁽¹⁹⁾ me

16) Spitallue (me u), m' u hijeshue, me u stolisë, me u kragzë për t' u hijeshue.

17) Kilatë (me), me gergá, me ngacmue, me cytë, qi të kryhet një punë; it: *provocare*.

18) Turníja, adet, zakon.

19) Spjekë a, prej verbit *me spjekë*, qi d. m. th. me pergj. me shkerbye me veshtesë rend e kuer qi permbleshin të gjitha ato gjâna, qi në pika kryesore i gjasin i pergjasin, i spjekun njana tjetres; it: *specie*.

shtojzovallet), në të II. *mbulojë fytyrë për grá muhametane* (për atbotë); par mbas kso vesh-tese së dytë është gabue orthografisht, pse nuk thohet *qipull*, por *cipull* e se si më ka pasë shkëmun⁽²⁰⁾ ky farë gabimi nuk e dijë.

I ndershmi e i vjefshmi zotni, Shpend Bar- dhi, dikur, tue kritikue fjalorthin e em në shul- tinorën «Leka» e, mbassi i ishte mbushun me- ndja se vetë fabrikojshem tjalë, pat thanë qi i sendergjoj me aq mjeshtër sa nuk munt të he- tohen a janë neologisme a por të nzjerruna nga goja e popullit. Nji vrej të bukur e lurtue- shme⁽²¹⁾ për mue sa qi gadi me m' a rritun mendën e t' a kujtoj vedin si nji Ciceron i gjuhës shqype! Por të Naltit Perendi i qofsha falë, pse endë nuk më kanë ramun trût në qafë sa mos t' a ngjof vedin e dopsin e eme; por pohimin e dytë t' atij burri dokesh së forta e burrije e pranoj. Ktu si në kllapa po i tham: për në qoftë se ky artikull i em ka për të m'i ra në dorë, atij nzânsi të fortë e perenduesi të mathtë hyjneshës Minervë e domosdo, pra, perbuztar t' eger të zojës Prendë e të llasavet të saja, mjer zemra për mue e s' kam me pasë faqe e s' me u pâmun me të.

Në rrugni t' eme të gjatë si mësues m' është dashtë të kujdesohem për zhvillim të gjuhës e, tue u ndeshun e tue u pjekun me mal- sorë e katundarë krabinash së ndryshme, kam diktue, andej e kendej, pasuní mjaft të madhe fjalësh; e tashti kto t' i perbuzim e mos t' i nervlisim e të shtrengohemi të marrim fjalë të hueja? Dam e faj i math e gabë⁽²²⁾ e randë ndej atdhën!

Me kaq shpresoj se jam lá e shfajsue para dumatije⁽²³⁾ botnore shqypare.

Domosdo se edhe në ket artikull për t' shpetuem fjalvet të hueja, jo për pedantisem mó Zot, por për zhvillim të gjuhës, kam ner- vlitun sa fjalë të rralla e qi ndoshta lezuest e mi nuk do të munden me m' i kuptue.

20) Lurtue (me), me levdue kendin për t' i a ha nger zemren e shtim herë rë menyre, në sasi të po shterta; it: *adulare*.

21) Shkë (me), me rrshqitë, me shpetue: *Pa u kujtue më shkëu nji fjalë e keqe*.

22) Gabë a, e fyeme, dhunë; it: *offesa*.

23) Dumati-ja, çka i gjindet se të cillit në me- nde mbi nji gjâ; çka kujton e mendon mbi nji punë. *Se i cilli ka dumatit e veta*, d. m. th. qi se të cillit i dumatet, i bjen në mend nji punë me veshtesë të ndryshme; it: *opinione*.

Sot në gjith botën e kulturueme jemi tue pamun se popujt po krâhen t' a pastrojnë gju- hën e vet nga *elementet*, si t' i thrras? Të nervlis nji fjalë të huej e të tham *heterogene*, qi pak kush edhe ndër mâ të shkolluemt m' a kupton? Ase t' a perkthej shqyp e të tham të *ndryshlinderta*? Po, fjalë e ré, neologisem, por më duket se mâ e arsyeshme, mâ e pelqyesh- me, pse munt të kuptohet edhe prej nzânsish të filllorevet po të shimtohet për të nzjerrun fjalën *ndryshë* e tjetren *lindert*, zâ verbuer, *lind, lemun*, në trajtë së njaj pershtuesi me mbaresën *ert*, si nervlitet kahë juge-prendimi i atdheut t' onë, si *mish i lopert, mish i dhi- rët, anë e dherët* (ktu do të pyetshem filolo- gët, kjo mbaresë *n' ert* mos i gjet asajë të germanvet si *eisern, steinern*?). A thue kjo punë do të më quhet e të më njehet *purisem i teperm e pedantisem i pertejshtëm*? Ndoshta po, por për mue lehtesija qi edhe pse neologi- sem, miret vesht e mbahet në mend pa kurr farë vishtirsije m' a ban të pranueshme. Kur, pra, popujt e huej e të kulturuem e qi njihen me miluj po shikojnë t' a pastrojnë gjuhën e vet prej elementash së ndryshlinderta, pse mos të veprojmë edhe na si ata e për mâ teper si nji popull i vogel e për herë në rrezik të shkomtarizohemi?

MATI LOGORECI

Skjarim

Artikulli «Mbi konçesionin e peshkimit» i botuem në Nr. 409 d. 31 III 1938 të fletores «Drita» e në faqe 3 me pseudonimin «Shko- drani» nuk është i personit që ka shkruar para kësaj datë nder revistat e gazetave ndryesh- me, por gabimisht personi që ka perdorue kët pseudonim në artikullin e sipërm, ka vue nji pseudonim të nxânun prej nji tjetrit.

Lutet pra artikull-shkruesi me gjetë nji pseudonim tjetër që kështu të mos jetë nevoja me dhënë persri skjarime personi që ka shkru- er para këtij me kët pseudonim.

Shkë o drani

Recensime

Visaret e Kombit - Vëllimi I. e III. (Pjesë të folklorës së botueme) Zgjedhë e komentuëm nga Prof. Karl Gurakuqi e Prof. Filip Fishta - (Botimet e Komisionit të Kremeve të 25-vjetorit të vetqeverimit, Nr. 3 e 5) Tiranë, «Nikaj» 1937.

Nder këto dy vëllime dy të mirënjohurit e të pá lodhshmit profesora kanë permblendhë copat má të zgjedhuna të folklorës s' onë kombëtare të botueme deri tash, tuj u bá edhe shënjimet e komentet e duhuna qi diftojnë kompetencen e thellë të tyne në ket lamë. Ásht këjo një veper me shumë randësi pse folklori e jonë e botueme deri tash shumë herë nder libra qi nuk mund të gjinden a nder fletore e revista të shkapërdame qi á një punë e mundë i madh me i mbledhë, ishte një gjá shumë e vshtirë me u pasë para sýsh prej kujej don me i u kushtue një studjimit të gjanë të sajë. Shofim me knaqsi se në ket permblendhje nuk ást harrue kontributi i pervújtë i dhanun prej së perkohëshmes s' onë.

Tue pershkue rradhen e gjatë të ktyne kangëve e valleve popullore një gjá i bje në sý atij qi ást pak a shumë i vaditun me to, e kjo ást se vënde vënde shifet se teksti ást i páplotsuem ose një copë e tekstit të një kangës o valles ást shndrrue me atë të një tjetres. Kjo ká rrjedhë prej se shumë nder folkloristat t' onë má të parët (në rënd kohet) nuk kanë mujtë m' e ushtrúe vepren e vet me at kujdes e hiti qi lypet sod qi folklori ká ardhë tuj u shvillue në një dijtuní perherë e má konkrete. Ást e dijtun se teksti integral e besnik ást një nder kondita të para per mbledhjen e copave folkloristike, e prandej besojmë se kishte me këné i nevojshem një rishikjim e në rasë plotsim a qortim i teksteve të botueme fillimisht. Por kjo gjá ishte jashtë rrethit të detyrës q' i kishin shënjue vedit dy profesorët per me zgjedhë e komentue vetem mbas tekstave të botuem.

Visaret e Kombit. Vëllimi II. Kange kreshnikësh dhe legenda mbledhë e redaktuëm nga At Bernardin Palaj dhe At Donat Kurti (Botimet e Komisionit të kremeve të 25-vjetorit të vetqeverimit. Nr. 4) Tiranë, «Nikaj» 1937.

Janë 34 rapsodi e 11 legenda të prime prej një parathane e një hymjeje e cilla ká një randësi të madhe pse ást një studjim i imtë i ciklit të kangëve t' epos-it populluer të Gjeto Basho Mujit. Mbas provave qi paraqesim dr. auctorët e ndritëshem, mund të thomi se gjë ndemi perpara një monumentit të vertetë, pse áj epos duket se nuk á tjetër por mbeturina e gojdhane permby luftimet e psueme prej fiseve ilirjane para pushtuesve sllav. Prandej një lamë studjimi e gjanë edhe e kthellë per albanologji, e per këtë meritimi i pá kontestuem ást vetem i françeskájve shqyphtarë të cillët má të parët i kanë hetue edhe janë tue i mbledhë, punue e studjue këto mbeturina.

Vepra qi françeskájt pergjithsisht e posaçe dy auctorët, janë tuj shvillue në lamen e folklorës ást pernjimënd një gjá vigane (mjafton vetem me thanë se mbas tregimit të bâm prej Dr. Ernest Koliqit, vetem At Bernardin Palaj ká të mbledhuna 20.000 vargje kangë popullore) per të cillen meritojnë mirënjoftjen má të madhe të marë kombit.

Shqipënia me 1937. Veprimi shtetnor gjatë njizet e pes vjetëve të parë të vetqeverimit. (Botimet e Komisionit të kremeve të 25-vjetorit të vetqeverimit. Vëllimi I. Tiranë, Shtyp. «Kristo Luarasi» 1937.

Kjo veper, e cilla ká me këné e perbame edhe prej një vëllimi të dytë e një shtojcë, ást një pasqyrë e gjallë e organizimit të shtetit t' onë e e veprimit titanik qi ká krye Shqipëria, sidomos nen rregjimin e Zogut, per me dalë prej kaosit kú u gjindte në lindjen e vet e fill mbas lindjes, per me mbërrijtë në perparimin e në konsolidimin e soçem. Nder këto 25 vjet e para të jetes s' onë të pámvvarun i janë vúe themelet Shtetit, Atëdheut. Themelet janë ato qi do të parin ndertesen e ardhshme, por janë gjithmonë një gjá qi nuk shifet, e prandej shpesh herë harruhet vepra e atyne qi kanë punue ato themelet. Prandej këjo veper paraqet një dobi të madhe pse ást një pasqyrë e gjallë sidomos per ata të pákondendueshmit e gjithmonshem per pes mistat, per disfatistat, per disprimistat. Po, ndertesa madhshore qi kemi me parë në 25 vjetorin e dytë permby këto themelet ká me na kalxue sá fort kto kjer ne të nevojshem të forta e të çementueme.

Pronár: GJON UJKA

Drejtuer pergjegjës: CUK SIMONI

Spija Botuese «CIRKA»

Drejtimi: «CIRKA» Shkoder

= SHTYPUN NË SHTYPSHKROJEN «ORAJE SHKODRËS» — SHKODËR =

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**

L. Jak Luka

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**